

Basis preiteelt begint bij perceelskeuze

Opbrengsten bij prei kunnen sterk verschillen per perceel. Bodemeigenschappen zijn van grote invloed op kwantiteit en kwaliteit van de prei. Streef bij uw perceelskeuze naar grond met zo veel mogelijk goede eigenschappen (groeigaranties), want deze bepalen voor een groot deel het financiële resultaat.

Foto 1. Egaal perceel zonder structuurproblemen

Goede zandgrond meest geschikt

In principe groeit prei op elke grondsoort. Op zwaardere grond groeit prei zelfs wat rustiger en wordt het soortelijk gewicht wat hoger dan op lichte zandgrond. Het maken van ponsgaten en het rooien van het product levert op zware gronden meer problemen op waardoor het telen op deze (klei)gronden een lastige zaak is. Het is in feite alleen maar mogelijk voor vroege herfstprei. Ook op veengrond groeit prei prima, maar door de explosieve groei op dit grondtype is de prei sneller versleten. Op tijd rooien is hier dan ook op zijn plaats.

Het meest geschikt zijn humeuze, vochthoudende zandgronden met voldoende bouwvoor en een goed doorwortelbaar profiel. Zoals enkeerdgronden.

Het is niet voor niks dat de preiteelt zich voornamelijk afspeelt op de zandgronden in Brabant, Limburg en Gelderland.

Grote percelen genieten de voorkeur

De laatste jaren is preiteelt steeds meer gespecialiseerd geworden. Het leeuwendeel van het areaal is dan ook op een beperkt aantal grote bedrijven terug te vinden. Deze bedrijven zijn vergaand gemechaniseerd en daarom gebaat bij grote percelen van een uniforme kwaliteit en met een perceelsvorm waarop het met lange plantrijen gemakkelijk planten en rooien is. Om gemakkelijk te kunnen draaien met een spuitboom is het ook plezierig dat er geen bomen langs de perceelsgrens staan. Ook zorgen bomen voor schaduw, beïnvloeden de preigroei negatief door vochtonttrekking en zorgen in herfst voor overlast door blad- en zaadval.

Foto 2. Lange percelen zijn gemakkelijk voor mechanisatie

Dat percelen, door alle gestelde eisen, steeds verder van huis liggen is een ongemak dat telers op de koop toe (moeten) nemen.

Bij het huren van een perceel verdient het verzamelen van informatie over de historie van het perceel een hoge prioriteit. Stel jezelf vragen als: wat is er de laatste jaren geteeld; heeft er ruilverkaveling plaatsgevonden; hoe is er geoogst; op welk niveau lag de productie; komen er probleemkruiden voor? Nog beter is als men de teelten het jaar vooraf zelf heeft gescout. Een goed beeld van het perceel is ook te verkrijgen aan de hand van een recent grondmonster en aaltjesonderzoek. Hierbij hoort ook de

vraag: welke organische mestsoorten zijn er de voorgaande jaren uitgereden en in welke hoeveelheden? Percelen waar eenzijdig drijfmest is toegediend, laten een teveel aan fosfaat en een tekort aan magnesium zien. Ook is de pH dan vaak aan de lage kant. Helaas verhuren vee- of varkenshouders meestal alleen onder de voorwaarde dat ze ook hun geproduceerde mest op het verhuurde perceel kunnen uitrijden. Om rooibouw te voorkomen is bij een pachtperceel 'n een op een relatie zeer wenselijk. Een belangrijke randvoorwaarde vormt de mogelijkheid om op het perceel te beregenen. Dit is noodzakelijk om jaarrond kwalitatief goede prei te kunnen telen. Voor een goede weggroei, maar ook voor beregening in droge perioden. Let op de kwaliteit van het beregeningswater. Bronwater kan zorgen voor een witte of bruine neerslag op het blad, welke veroorzaakt wordt door kalk-, ijzer- of mangaanafzetting. Prei groeit hierdoor minder goed en ziet er vervuild uit. Een wateranalyse geeft uitsluitsel over de kwaliteit van het beregeningswater.

Foto 3. Steeds meer automatisering

Rooiproblemen zijn te voorkomen door een goede ontwatering

Op een perceel dat pas laat bewerkt kan worden en gemakkelijk structuurproblemen heeft is vaak de ontwatering niet in orde. Voor zomerprei is dit een extra nadeel omdat hierbij vroegheid van groot belang is. Voor herfst- en winterprei kan een slechte ontwatering een ongelijkmatige weggroei tot gevolg hebben, waardoor een maximale opbrengst en topkwaliteit niet worden gerealiseerd.

Natte grond geeft zeker rooiproblemen in de herfst- en de winterperiode, omdat bij het rooien de natte plekken niet zijn te vermijden.

Foto 4. Storende lagen oorzaak van wateroverlast tijdens rooien

Breek storende lagen

Prei heeft 'luie' wortels en groeit daarom pas goed op een goed en diep doorwortelbare grond, liefst minstens 60 cm diep. Storende lagen, zoals een ploegzool of een leemlaagje van enkele centimeters, dienen dan ook doorbroken te worden. Als deze storende lagen preiwortels hinderen om naar beneden groeien, gaan de wortels in horizontale richting. Een droogte- en ziektegevoelig gewas is het gevolg. Controleer voor het in gebruik nemen van een perceel of deze van nature nat is door grondsoort of ligging of dat wateroverlast voortkomt uit de aanwezigheid van een storende laag.

Storende lagen zijn goed te breken met behulp van een ploeg met ondergronders of door het gebruik van een dieptandcultivator. Ook een woelpoot is in dit verband een succesvol werktuig. Voor een optimaal resultaat: bewerk het perceel kruislings, dus zowel in de lengte als in de breedte.

Ook aanleg van drainage kan een nat perceel vroeger en beter bewerkbaar maken.

Controleer een nieuw perceel daarom altijd vooraf op de structuur. Loop eens rond met een schop en/of een grondboor en controleer of er storende lagen zitten. Stel u zelf de volgende vragen:

- Hoe is de groenbemester gegroeid en is deze al voldoende verteerd?.
- Zijn er natte plekken en zo ja wat is hiervan de oorzaak?
- Wat voor onkruid staat er? De soortsaamenstelling geeft vaak een beeld of een perceel droogte- of natgevoelig is.
- Zitten er regenwormen in de bovenlaag? Regenwormen zijn een indicator van gezonde grond en dien je gemakkelijk te kunnen vinden.

Foto 5. Een profiel met scherpe begrenzing tussen grondlagen is vaak moeilijk doorwortelbaar

Grondbewerking vóór het ponsen

Er zijn twee mogelijkheden om de grondbewerking vóór het ponsen uit te voeren: met een spitmachine of een ploeg met of zonder vorenpakker. Spitten verstoort de bouwvoor meer dan ploegen. Spitten met een te hoog toerental heeft als nadeel dat het een erg fijne grond achterlaat. Bij veel neerslag slaat de bovengrond dicht waardoor kans op zuurstofgebrek toeneemt. Groeistagnatie is het gevolg. Bij spitten komt eenjarig onkruid eerder en massaler op dan bij ploegen. Het minder goed onderwerken van een groenbemester of onkruiden uit de vorige teelt kan resulteren in meer opslag of problemen rondom het uitplanten. Denk hierbij aan belemmeringen bij het ponsgaten maken of opstropen van de machine. Kiest u voor spitten, kies dan ook voor het doodspuiten van opslag of groenbemester. De voorkeur gaat daarom uit naar de combinatie ploegen met een ondergronder en een vorenpakker (mits de grond droog genoeg is), direct gevolgd door gaten ponsen. Gaat de voorkeur toch uit naar spitten houd dan een laag toerental en een hoge rijsnelheid aan.

Foto 6. Prei is dankbaar voor een groenbemester als voorvrucht

Vruchtwisseling en inpassing groenbemesters

Vruchtwisseling blijft een discussiepunt. Er zijn steeds meer voorbeelden bekend van percelen waar al jaren achtereen prei wordt geteeld zonder noemenswaardige ziekteproblemen. Bovendien laat prei, mits geroid onder gunstige omstandigheden, een goede structuur achter. Tevens hebben deze percelen bewezen over een goede bodemvruchtbaarheid te beschikken (pH, geen storende lagen, lage ziektedruk, geen natte plekken). Houd echter belagers als Fusarium of aaltjes goed in de gaten en kies ter voorkoming hiervan zo mogelijk voor een andere voorvrucht. Mais (mits goed geoogst), tuinboon, courgette, wortelen, bladgewassen en kool zijn geschikte voorvruchten. Met deze gewassen als voorvrucht is de kans op schadelijke organismen vanuit de bodem klein. Een belangrijke randvoorwaarde: zorg dat u zeker weet dat de grond waar u op gaat telen geschikt voor prei is. Neem "nieuwe" grond geleidelijk aan op in uw teeltplan. Prei is dankbaar voor een groenbemester als voorvrucht. De groenbemester zorgt voor een goede structuur en levert voedingsstoffen terug aan de bodem en dus ook aan de preiplanten. Dit kan bij een geslaagde groenbemester oplopen tot 50 kg N/ha bij inwerken in het voorjaar. Sommige groenbemesters zullen bepaalde aaltjes stimuleren en anderen weer remmen. Ga deze zaken bij de keuze van een groenbemester goed na voordat er gezaaid wordt. Zie voor meer informatie op www.aaltjesschema.nl Zorg er altijd voor dat de grond voldoende vochtig is bij het planten. Dit punt vraagt extra aandacht na een voortelt of een voorafgaande groenbemester. Beregen bij voorkeur al over de stoppel in plaats over de kale grond of beregen pas als de prei is geplant. Zeker bij grote hoeveelheden is dit van belang.

Prei houdt van een goede bemestingstoestand

Prei is erg dankbaar voor organische mest en een goede voedingstoestand, al moet die in de jeugdfase zeker niet te hoog zijn voor een ongehinderde weggroei van de wortels. Probeer binnen de wettelijke normen zo veel mogelijk (vaste) organische mest aan te voeren. Op bouwland mag nu nog 75 of 80 kg P₂O₅ per ha worden uitgereden, afhankelijk van de uitslag van het grondmonster. In de jaren na 2010 wordt de aan te voeren P₂O₅ verlaagd. De stikstofgebruiksnorm voor prei bedraagt 235 kg N per ha, waarvan maximaal 95 kg N per ha na 31/12 mag worden toegediend. De werkingscoëfficiënten voor organische mest zijn voor drijfmest 65%, voor vaste mest 40 of 55% (afhankelijk soort mest), voor champost 25% en voor compost 10%.

De streefwaardes voor prei zien er als volgt uit:

- o pH_{KCL}: 5,5-5,9
- o P_w:30-45
- o K-getal: 11-17
- o MgO: 100-124:

Tabel 1. Adviesbasis bemesting voor prei

Prei	Basisgift	Bijbemesting	
		Hoeveelheid	Tijdstip
<i>zomer-, herfst- en vroege winterteelt</i>	130 - Nmin(0-60)	2x105 of 3x70	1 ^e gift: 6-7 weken na het planten 2 ^e (en 3 ^e) gift: afhankelijk van teeltduur en groeiomstandigheden
<i>late winterteelt</i>	105 - Nmin(0-60)	75+160	1 ^e gift: 6-7 weken na het planten 2 ^e gift: na de winter, bij begin hergroei

*bron: adviesbasis voor de akkerbouw en vollegroondsgroentegewassen PPO-agv

De laatste jaren is compost terecht populair geworden door de grote hoeveelheid organische stof die hiermee wordt aangevoerd. De afgifte van voedingselementen verloopt echter traag, zeker een punt om rekening mee te houden. Wordt er met drijfmest gewerkt dan is toediening minimaal 6 weken voor het planten gewenst. Meng de op rijen geïnjecteerde drijfmest goed door de bouwvoor om wortelverbrandingsplekken te voorkomen.

Ook hier geldt: overdaad schaadt. Een grote aanvoer van (kunst)mest leidt tot een te snel groeiend zwak gewas dat gevoelig is voor bladvlekkenziekten en trips.

Voor de meest recente regelgeving over de bemesting: raadpleeg Dienst regelingen (www.hetInvloket.nl)

Prei groeit niet bij een te lage pH.

Prei is zeer gevoelig voor een te lage pH van de grond. Optimale PH voor zandgrond ligt tussen 5,8 en 6,5, afhankelijk van het organisch stofgehalte. Gronden met een pH onder de 5 zijn niet geschikt voor preiteelt en zullen eerst in orde gemaakt moeten worden door bekalken. Zaai vervolgens een groenbemester als tussenteelt om het bodemleven de kans te geven zich aan te passen aan de verhoogde pH.

Voor een goede preiteelt mag een bodemanalyse maximaal 3 jaar oud zijn. Door veranderingen in de voedingstoestand van de grond zijn oudere cijfers niet meer bruikbaar

Regelmatig zijn er in de praktijk percelen te zien waarbij het perceel pleksgewijs een slechte weggroei laat zien of waarbij de prei in banen goed en minder goed staat. In die gevallen is vaak sprake van een te lage pH met daaraan gekoppeld een laag magnesiumgehalte.

Te diep ploegen kan de oorzaak zijn van het naar boven halen van zuurdere grond in de bouwvoor waarin de prei moet weggroeien. Bedenk dat de meeste grondanalyses gebaseerd zijn op een bemonsteringsdiepte van maximaal 30 cm.

Besef ook dat kalk niet onmiddellijk de pH naar de gewenste waarde verhoogt. Kalk of andere pH verhogende materialen zoals schuimaarde hebben minstens drie maanden nodig om de pH te laten stijgen. Anticipeer daarom ook ruim vóór het planten op een te lage pH. Champost is in dit verband een goede organische meststof omdat deze ook kalk bevat, ongeveer een 25 kg zuurbindende waarde per ton.

Piet van der Haas van de firma Mertens spant zich al jaren in om te komen tot een verantwoorde perceelskeuze bij prei.

Zijn stelling is: "Niet wat je gaat telen maar of je gaat telen, is de eerste vraag die men zich moet stellen bij nieuwe grond".

Een andere stelregel die hij hanteert: "Voor 10 ha prei zaad of planten kopen is geen kunst, maar wel om er 10 ha goede grond bij te vinden!"

Andere veel gebruikte uitspraken van Piet: "Niet besparen tijdens een teelt, maar voorafgaand aan een teelt levert het meeste profijt op" en "Eerst een goed stuk land en dan pas de plant!"

Kortom ook voor een goede perceelskeuze geldt: "Bezint eer ge begint"

Deze brochure is tot stand gekomen in samenwerking met Mertens bv.

Meer info over de perceelskeuze bij prei: j.vanhamont@dlvplant.nl of p.vanderhaas@mertens-agro.nl.

Meer info over Telen met toekomst: jacques.rovers@wur.nl

